

Dyrevelferdsrett er et ungt rettsområde som omfatter reglene om hvordan dyr skal håndteres og tas vare på, regler om hjelpeplikten, avlivning, tilsyn og medisinsk behandling av dyr. I tillegg kommer regler om straff og sanksjoner overfor dem som mishandler dyr, eller ikke overholder regelverket, særregler om jakt, hundehold og fiske samt regler om naturmangfold, vern av truede dyrearter og rovdyrforvaltning.

Denne boken er en innføringsbok og en lærebok i dyrevelferdsrett og gir oversikt over et nytt og spennende rettsområde. Boken inneholder også et kapittel om dyreetikk og gir en fremstilling av bakgrunnen for prinsippene om god dyrevelferd og dyrs egenverdi. Spørsmålet om dyr bør ha rettslig handleevne, noe som drøftes i mange land, er også problematisert i boken. Dette er en bok som egner seg for alle som jobber med dyr, om det er som jurist, veterinær, dyreverner, gårdbruker eller i politiet.

Vegard Bø Bahus (LL.M.) er advokat i Advokatfirmaet Bahus AS og dyreeier med særlig interesse for og kompetanse i dyrevelferdsrett. Bahus har gjennom flere år veiledet studenter innen rettsområdet ved Universitetet i Oslo samt representert klienter i en rekke rettslige tvister om dyrs velferd. I tillegg til sitt virke som advokat underviser Bahus i rettsvitenskap ved Universitetet i Agder og er sensor ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.

www.fagbokforlaget.no

ISBN 978-82-450-2658-0

9 788245 026580

FAGBOKFORLAGET

Vegard Bø Bahus

DYREVELFERDSRETT

D YRE- VELFERDS- RETT

Vegard Bø Bahus

FAGBOKFORLAGET

**D YRE-
VELFERDS-
RETT**

Vegard Bø Bahus

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2019 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave / 1. opplag 2019

ISBN: 978-82-450-2658-0

Grafisk produksjon: John Grieg, Bergen

Omslagsdesign ved forlaget
Omslagsbilde © shutterstock/kovalto1

Illustrasjon på s. 134 © istockphoto/Dreamcreation

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00 Faks: 55 38 88 01
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Innhold

1. Innledning	11
1.1 Hva er dyrevelferdsrett?	12
1.2 Forhold til andre rettsområder	13
1.3 Rettskilder	14
1.3.1 Skrevne regler	14
1.3.2 Lovforarbeider	15
1.3.3 Rettspraksis	16
1.3.4 Forvaltningspraksis.....	16
1.3.5 Internasjonale rettskilder	17
1.3.6 Fagkyndige uttalelser	19
1.3.7 Formålsbetraktninger og reelle hensyn	20
1.4 Definisjoner.....	21
1.4.1 Dyr.....	21
1.4.2 Dyreholder	24
1.4.3 Dyreeier	27
1.5 Videre fremstilling	29
2. Historisk oversikt	31
2.1 Utilitarismen og Brambellkommisjonen.....	33
2.2 Utviklingen frem mot dyrevernsloven av 1974	34
2.3 Fremveksten av moderne dyrevelferdslover i Norge og Norden	35
3. Overordnede rammer	37
3.1 Dyrevelferdsrett og dyreetikk	38
3.1.1 Dyreetikk	39
3.1.2 Har dyr interesser?	42
3.2 Dyrevelferdsrettens formål	43
3.2.1 God dyrevelferd	44
3.2.2 Respekt for dyr.....	44
3.2.3 Uønskede dyr	45
3.3 Dyrers egenverdi.....	46
3.3.1 Dyrers rettslige status	47
3.3.2 Bør dyr ha rettslig handleevne?	49
3.4 Forbud mot vold og overgrep	51
3.4.1 Dyrevold	52
3.4.2 Hensettelse i hjelpeløs tilstand	54
3.4.3 Seksuell bruk av dyr	55

4. Dyrehold	57
4.1 God dyrevelferd	57
4.1.1 Aktsomhetsnormen	58
4.1.2 Ytre betingelser for godt dyrehold	61
4.1.3 Krav om godt levested	62
4.1.4 Krav om oppholdsrom for dyr	65
4.1.5 Kravet om forsvarlige driftsformer for produksjonsdyr	66
4.1.6 Fysiske innretninger	69
4.1.7 Kravet om godt tilsyn og stell	71
4.1.8 Bruk av dyr i konkurranser, stevner mv.	74
4.1.9 Merking av dyr	77
4.1.10 Transport av dyr	78
4.1.11 Avl	79
4.1.12 Viltlevende dyr og utsetting av dyr i naturen	82
4.2 Hva slags dyr kan holdes?	84
4.2.1 Forbudet mot å holde ville dyr	85
4.2.2 Vilkår om tilpasning til dyrehold	85
4.2.3 Øvrige krav	87
4.2.4 Hva skjer med dyr som ikke kan holdes?	88
4.3 Hvem kan holde dyr?	88
4.3.1 Kompetansekraft til dyreholdere	89
4.3.2 Krav til ferdigheter og skikkethet	90
4.3.3 Aldersgrensen	92
4.3.4 Forbud mot å overlate dyr til ukyndige	93
4.3.5 Forskrifter om krav til formell kompetanse	94
4.3.6 Omsetning av dyr	94
4.4 Krav om tillatelser	95
5. Hjelpe- og varslingsplikten	99
5.1 Hjelpeplikten	99
5.1.1 Påtreffe dyret	100
5.1.2 Åpenbart sykt, skadet eller hjelpeløst	100
5.1.3 Plikten til å varsle eier, politi eller veterinær	101
5.1.4 Omfanget av hjelpeplikten	102
5.1.5 Betalingsplikten	103
5.1.6 Skadevolders hjelpeplikt	105
5.2 Varslingsplikten	105
5.2.1 Når inntre varslingsplikten?	106
5.2.2 Unntak fra varslingsplikten	108
6. Forsøk og medisinsk behandling	111
6.1 Forsvarlig medisinsk behandling	112
6.1.1 Forsvarlighetsvurderingen	112
6.1.2 Informasjonsplikten	114

6.1.3	Operative inngrep	115
6.1.4	Unntak fra forsvarlighetskravet	115
6.1.5	Smertelindring	116
6.2	Veterinærvirksomhet	117
6.2.1	Krav til dyrehelsepersonell	118
6.2.2	Yrkesutøvelsen	119
6.2.3	Det veterinærmedisinske rettsråd	121
6.3	Bruk av dyr i forsøk	122
6.3.1	Prinsippene for bruk av dyr	123
6.3.2	Hvilke dyr kan brukes?	124
6.3.3	Aksepterte formål	125
6.3.4	Undervisning og medisinsk virksomhet	127
7.	Jakt og avlivning av dyr	129
7.1	Jakt, fangst og fiske	129
7.1.1	Forsvarlighetskravet	130
7.1.2	Human jakt	132
7.1.3	Fangst	135
7.1.4	Ettersøk av skadet vilt	135
7.1.5	Forfølgningsretten	136
7.2	Avlivning av dyr	137
7.2.1	Forsvarlig avlivning	137
7.2.2	Kravet om bedøvelse	141
7.2.3	Avlivning i nødssituasjoner	142
7.2.4	Forbud mot avlivning som underholdning	143
8.	Hunder og hundehold	145
8.1	Hundelovens bakgrunn og formål	146
8.2	Hundehold	146
8.2.1	Hundeholder	147
8.2.2	Aktsomhetskravet	147
8.2.3	Regler om sikring av hunder	149
8.2.4	Båndtvang	151
8.3	Problematisk hundehold og løse hunder	153
8.3.1	Sikkerhetstiltak	154
8.3.2	Farlige hunder	157
8.3.3	Løse hunder	158
8.3.4	Nøds- og faresituasjoner	159
8.3.5	Forbud mot å ha hund	160
9.	Artsforvaltning og miljøvern	163
9.1	Miljørettslige prinsipper	164
9.1.1	Bærekraftig utvikling	165

9.1.2	Naturmangfold.....	165
9.1.3	Føre-var-prinsippet.....	166
9.1.4	Økosystemtilnærming og samlet belastning.....	167
9.1.5	Best mulig lokalisering og best anvendbar teknologi.....	167
9.1.6	Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaveren	168
9.2	Artsmangfoldet.....	168
9.2.1	Fredningsprinsippet.....	170
9.2.2	Uttak av vilt.....	172
9.2.3	Prioriterte arter.....	173
9.2.4	Fremmede organismer.....	175
9.3	Rovdyrforvaltningen.....	177
10.	Mattilsynet.....	181
10.1	Mattilsynets oppgaver og kompetanse	182
10.2	Enkelte saksbehandlingsregler	184
10.3	Dyrevernemndene	185
10.4	Gjennomføring av vedtak.....	186
10.5	Kompensasjon til dyreholderen	187
11.	Sanksjoner og straff	189
11.1	Opprettelse av «dyrepoliti»	189
11.2	Rettighetstap	190
11.3	Overtredelsesgebyr	194
11.4	Tvangsmulkt	195
11.5	Straff.....	196
11.5.1	Straffbarhetsvilkårene	197
11.5.2	Straffalternativene	202
11.5.3	Unntak fra straff.....	203
11.5.4	Forsøk og medvirkning	204
	Lovregister	205
	Forarbeider	213
	Forskrifter	215
	Internasjonal rett.....	219
	Domsregister.....	221
	Litteratur.....	223
	Artikler og nettsteder	225

Litteratur

- Backer, Inge Lorange (2010): *Naturmangfoldloven kommentarutgave*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Backer, Inge Lorange (2012): *Innføring i naturressurs- og miljørett* (5. utg.). Oslo: Gyldendal juridisk forlag.
- Bahus, Marianne K. (2014): *Beslutningsprosessen ved liv-/død-avgjørelser*. Oslo: Akademika forlag.
- Bevilaqua, Ciméa Barbato (2013): Chimpanzees in court: what difference does it make? I: Yoriko Otomo og Ed Mussawir (red.), *Law and the Question of the Animal – A Critical Jurisprudence*. Abingdon, NY: Routledge.
- Bugge, Hans Chr. (2015): *Lærebok i miljøforvaltningsrett* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Darwin, Charles (2008): *On the Origin of Species*. Oxford: Oxford University Press.
- Diesen, Eva (2016): *Djurens juridik*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Ellefsen, Rune (2009): *Ny dyrevelferdslov: Beskyttes dyr eller næring?* Masteroppgave i retts sosiologi. Universitetet i Oslo.
- Ellefsen, Rune (2013): *Med lov til å pine*. Oslo: Fritt forlag.
- Engen, Sindre Trond (2013): *Dyrevelferdsloven § 37 – Vurdering av lovens skyldkrav*. Masteroppgave. Universitetet i Oslo.
- Eskeland, Ståle og Høgberg, Alf Petter (2017): *Strafferett* (5. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Falkanger, Thor (2013): *Landbruksrett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Favre, David (2011): *Animal Law* (2. utg.). New York: Wolters Kluwer Law & Business.
- Frøslie, Arne (1997): *Dyrevernavloven*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Føllesdal, Andreas (red.) (2000): *Dyreetikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gillespie, Alexander (2010): An introduction to ethical considerations in international environmental law. I: Malgosia Fitzmaurice, David M. Ong og Panos Merkouris (red.), *Research Handbook on International Environmental Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Gjønnnes, Arnhild Dordi og Knudtzon, Sigurd (red.) (1998): *EØS-håndboken: EØS-avtalen – innhold og praktisering*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holdø, Håvard H. (2016): *Viltloven – kommentarutgave*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Jamieson, Dale (2008): *Ethics and the Environment: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kean, Hilda (1998): *Animal Rights*. London: Reaktion books.
- Knoph, Ragnar (2009): *Knophs oversikt over Norges rett* (13. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Larsen, Guri (2003): *Dyrevern eller samfunnsvern? Dyremishandling som lovbrudd og lovlydig handling*. Oslo: Unipub forlag.
- Lier-Hansen, Stein og Wegge, Bjørn (2008): *Jegerprøveboka*. Oslo: Norges Jeger- og fiskerforbund, Tun forlag.
- Lymbery, Philip og Oakeshott, Isabel (2014): *Farmageddon – The true cost of cheap meat*. London: Bloomsbury.
- Otomo, Yoriko og Mussawir, Ed (2013): *Law and the Question of the Animal – A Critical Jurisprudence*. Abingdon, NY: Routledge.
- Riseth, Jan Åge (2005): *Reindrift og ressursforvaltning*. Oslo: Vett & Viten forlag.
- Stenevik, Inger Helen og Mejdell, Cecilie M. (2011): *Dyrevelferdsloven kommentarutgave*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Striwing, Helena (1998): *Djur som brottoffer*. Falun: Bokförlaget Nya Doxa.
- Striwing, Helena og Åslund, Mikael (2012): *Utredning av vanvård*. Eget forlag.
- Wise, Steven M. (2000): *Rattling the Cage – Toward Legal Rights for Animals*. Boston, MA: Da Capo Press.
- Ørebech, Peter (1988): *Norsk havbruksrett*. Oslo: Grøndahl og Søn forlag.